

TANITMA YAZILARI

TÜRKÇEYİ SEVENLERE, KORUYANLARA VE GELİŞTİRENLERE SELÂMLAR

Türk Yurdu Dergisi, Şubat-Mart 2001, cilt 21, sayı 162-163, Türk Ocakları Merkez Heyetinin Aylık Yayın Organı, Ankara 2001, s.480.

Türk ocakları merkez heyetinin aylık yayın organı olan “Türk Yurdu” adlı derginin 21. cildi Şubat-Mart 2001, 162-163. sayıları “Türkçe’ye Saygı” konusuna ayrılmıştır.

Türk Yurdunun, Türk ocakları merkez heyeti adına sahibi Nuri Gürgür, Genel Yayın Müdürü M. Çağatay Özdemir, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu’dur. Derginin Yayın Kurulu Yücel Hacaloğlu, Doç. Dr. M. Çağatay Özdemir, Prof. Dr. Nevin Güngör Ergan, Doç. Dr. İbrahim Şahin, Ömer Özcan, Dr. Serdar Sağlam, Dr. Yunus Koç, Dr. Mehmet Sarıtaş, İbrahim Şirin, Bahri Ata’dan oluşmaktadır.

Türk Yurdu hakemli bir dergidir ve bilimsel makaleler en az iki alan uzmanının onayı alındıktan sonra neşredilmektedir.

Derginin idari yeri: Sezenler sok. 4/12 Sıhhıye/Ankara; Yazışma adresi: P.K.429 Kızılay/Ankara; e-posta: turkv@superonline.com; Türk ocakları e-posta: tocatgenmrk@superonline.com : telefon-belgegeçer: (0312) 229 69 74’dür.

“Türkçeye Saygı” konulu Türk Yurdu dergisinin 162-163. sayılarında sırasıyla, Dr. M. Çağatay Özdemir’in “Türkçe Giderse Her şey Gider!” (s.3); Nuri Gürgür’ün “Kendimize Dönmenin Tam Zamanı” (s.4-6); Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu’nun “Şöyle Demeyiniz Böyle Deyiniz” (s.7-13); Yard. Doç. Dr. M. Sani Adıgüzel’in “Türkçe Üzerine Notlar” (s. 14-17); Dr. Hüseyin Ağca’nın “Türk Dili Ne İdi Nereye Götürülüyor?” (s. 18-25); Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın’ın “Bilişim Çağı ve Türkçe”(s.

26-29); Rızâ Akdemir'in "Dil Fâciası ve Adnan Ötügen" (s. 30-33); Yahya Akengin'in "Dilimiz Sılamızdır" (s. 34-35); TDK Uzmanı Belgin Aksu'nun "İmlâmız" (s. 36-37); Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın "Türkçenin Kimseye İhtiyacı Yok....!" (s. 38-39; Dr. Phil / Sosyolog Dursun Ayan'ın "Bilim İçin Türklerin veya Türkçe'nin Yetersizliği Yargısının Sosyoloji ve Tarih Açısından Çağrıştırdıkları Üzerine" (s.40-49); Doç. Dr. Mehmet Aydın'ın "Evrensel Dil Karşısında Türkçe" (s.50-51); Prof. Dr. Atilla Aydın'ın "Bilim, Teknoloji ve Türkçe" (s.52-55); Dr. Gıyasettin Aytas'ın "Türkçe Ders Kitaplarının Yazımında Metin Seçimi ve Metin Altı Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar" (s.56-61); Beşir Ayvazoğlu'nun "Çiçek ve Renk Adlarına Dair" (s.62-65); Gürbüz Azak'm "Türkçe Ne Yanda?" (s.66-67); İlhan Bardakçı'nın "Ebed Müddet Olabilmek İçin Tek Şart Türk Dili Seferberliği" (s.68-71); Ali Birinci'nin "Türk Ocağından Simâlar: Ispartalı Hakkı Bey, Sade Türkçeye Adanmış Bir Ömrün Hikâyesi" (s.72-78); Doç. Dr. Ahmet Buran'ın "Yabancı Diller Karşısında Türkçe" (s.79-82); Doç. Dr. Mustafa Cemiloğlu'nun "Ana Dilimiz Türkçe" (s.83-85); Dr. A. Mevhibe Çoşar'ın "Türkçeme Mektup" (s.86-87); Dr. Menderes Coşkun'un "Nâbi'nin Tuhfetü'l-Harameyn Adlı Seyahatnamesinde Kullandığı Nesir Dili ve Üslûbu" (s.88-94); Dr. Müjgân Cunbur'un "Atatürk ve Türkçe" (s.95-97); Abdulvahit Çakar'ın "Türk Dili Tarihinde Kilometre Taşları" (s.98-100); Prof. Dr. Nilgün Çelebi'nin "Dil, Söz, Konuşma" (s.101-104); TDK Uzmanı Ejder Çelik'in "Kitle İletişim Araçları ve Dil" (s.105-113); Dr. İsmet Çelik'in "Türkistan Merkezli Türkiye Türkçesi Öğretimi" (s.114-115); Doç. Dr. İsmail Çeşitli'nin "Edebiyat Dili / Edebî Dil" (s.116-124); Doç. Dr. Necati Demir'in "2002 Yılı Türkçe Yılı Olmalıdır" (s.125-127); Sadettin Elibol'un "Türkçenin Felsefe Dili Niteliğini Kazanış Sürecine Dair Bazı Dikkatler" (s.128-130); TDK Uzmanı Betül Eyövge'nin "İmlâmızdaki Sorunlar" (s.131-142); Eyüp Sarıtaş tarafından çevirisi yapılan Liu Ge'nin "Almanya'da Uygur Araştırmaları" (s.143-146); Yard. Doç. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ'ın "Türkiye'deki Türk Dili Araştırmalarına Bakış" (s.147-152); Osman Göker'in "Eskişehir'de Dili Kirletme Girişimi" (s.153-154); Doç. Dr. İsmail Görkem'in "Selçuklu'dan Cumhuriyete: Halk Şairlerinde Türkçe Sevgisi" (s.155-161); Prof. Dr.

Tuncer Gülensoy'un "Kırgız Türkçesi ve Türkiye Türkçesindeki Benzer Fakat Anlamları Farklı Kelimeler" (s.162-166); Prof. Dr. Ali Güler'in "Toplumsal Bilincin Oluşumunda Türkçenin Gücü ve Dilin Düşünce Boyutu" (s.167-170); Prof. Dr. Umay Türkeş-Günay'ın "Türkçeye Saygı" (s.171-174); TDK Uzmanı, Dr. Reşide Gürses'in "Türk Dilinin Telâffuzu ve İmlâsı Üzerine Bazı Düşünceler" (s.175-176); Yard. Doç. Dr. Ülkü Gürsoy'un "Ahmet Reşit Rey'in Dil ve Edebiyat Hakkındaki Görüşleri" (s.177-180); Doğan Harma'nın "Zavallı Türkçemiz" (s.181-189); Yard. Doç. Dr. Ayşe İlker'in "Kirlenen Bir Dünyada, Kirlenmekte Olan Bir Türkçe mi?" (s.190-192); "Ahmet Kabaklı ile Türkçeye Saygı Konusunda Sohbet" (s.193-194); Prof. Dr. Mustafa Kahramanyol'un "Dil Öğreniminin Psikolojisi" (s.195-196); Mehmet Kara'nın "Ayrık Otları" (s.197-198); Prof. Dr. Leylâ Karahan'ın "Hüseyin Cahit ve I. Türk Dili Kurultayı" (s.199-202); Doç. Dr. Şuayip Karakaş'ın "Atatürk ve Türk Dili" (s.203-205); Doç. Dr. Yakup Karasoy'un "Devlet Adamı ve Dili" (s.206-210); Müjdat Kayayerli'nin "AB'nin Dil Politikası" (s.211-216); Doç. Dr. H. Ömer Karpuz'un "Türkçe ve Çağdaşlaşma" (s.217-220); Dr. Ahmet Kartal'ın "Türk Yazı Dilinin Gelişme Çağları" (s.221-249); Hasan Kayıhan'ın "Türkçeyi Uzaktan Seyretmek" (s.250-251); Yard. Doç. Dr. Fatih Kirişçioğlu'nun "Milliyetçiliğin Dili" (s.252-253); Prof. Dr. Mümin Köksoy'un "Bilimci, Eğitimci ve Yöneticinin Türkçeye Etkisi" (s.254-262); Nevzat Köseoğlu'nun "Kimlik ve Dil" (s.263-266); M. Halistin Kukul'un "Türkçenin Geleceği" (s.267-268); Prof. Dr. Ercüment Kuran'ın "Türkçenin Başına Gelenler" (s.269-270); Celâdet Morahgil'in "Türkçenin Serüveni" (s.271-294); Nejat Muallimoğlu'nun "Bir Tercüme Kitabı: Düşündürdükleri" (s.295-311); Doç. Dr. Selahiddin Ögülmüş'ün "Psikolojide Türkçe Terimlere Yaklaşım" (s.312-313); Prof. Dr. İskender Öksüz'ün "Nâtıkasız Dil" (s.314-315); Mustafa Nadir Önay'ın "Kırk Bir Kere Maşallah" (s.316-325); Doç. Dr. Mustafa Öner'in "Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe" (s.326-329); Hüseyin Özbay'ın "Dünkü Dil Bugünkü Dil" (s.330-331); Doç. Dr. Murat Özbay'ın "Atatürk'ün Türkçe Öğretimiyle İlgili Düşünce ve Uygulamaları" (s.332-336); İsmail Çağrı Özcan'ın "Türk Dilinin Varlığını Koruma Mücadelesinden İki Safha" (s.337-340); Yard. Doç. Dr. Abdurrahman Özkan'ın "Anadolu'daki Türk

Yazı Dilinin Durumu” (s.341-348); Doç. Dr. Nevzat Özkan’ın “Türkçede Birleşik Kelimelerin Yazımı” (s.349-355); Prof. Dr. Nâzım H. Polat’ın “Türkçe’mizin Günahı Ne?” (s.356); ve “Osmanlı Mebusan Meclisinde Türkçe ile ilgili Görüşmeler” (s.357-365); Doç. Dr. Hakan Poyraz’ın “Türkçeden Geçen Felsefe” (s.366-373); Seyfettin Sağlam’ın “Cep To Cep” (s.374-375); Prof. Dr. Hasan Seçen’in “Türkçe ve Bilim Dili Üzerine” (s.376-379); Dr. M. Nejat Sefercioğlu’nun “Güzel Türkçemizin Doğru Telâffuzu Meselesi” (s.380-381); Necmeddin Sefercioğlu’nun “Dil Yarası” (s.382-385); Doç. Dr. Ahmet Sevgi’nin “Türkçenin Acı Günleri” (s.386); Oytun Şahin’in “Eski Türk Dil Kurumu Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilâsun ile Mülâkat” (s.387-389); Prof. Dr. Mehmet Şeker’in “Türkçe, İslâm-Türk Medeniyetinin Ortak Dili Olmaya Devam Etmelidir” (s.390-391); Arş. Gör. İbrahim Şirin’in “Türkçenin Bitmeyen Çilesi veya İktidar-Dil-Aydın İlişkisi” (s.392-397); Hamdullah Suphi Tanrıöver’in “Tarihe Bir Nazar” (s.398-401); Ali Tekinci’nin “İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950) Hakkında –I” (s.402-403); Dr. Fahri Temizyürek’in “Yabancı Dille Eğitimin Sakıncaları Üzerine” (s.404-406); Ord. Prof. Dr. Reha Oğuz Türkkan’ın “Türkçe’mizin Temel Soruları ve Sorunları” (s.407-408); Fahri Unan’ın “Onulmaz Bir Dil Yâresi” (s.409-410); Yard. Doç. Dr. Ceyhun Vedat Uygur’un “Güzel Türkçem” (s.411-414); Doç. Dr. Nedim Ünal’ın “Eskişehir’de Dil ve Kültür Katliamı” (s.415-418); Doç. Dr. Hasan Under’in “Terimler Sorunu ve Felsefe Dili Olarak Türkçe” (s.419-426); Yard. Doç. Dr. Ali Yakıcı’nın “Türk Dilinin Gelişme Sürecinde Ozanların Üstlendikleri Görevler” (s.427-429); Prof. Dr. Alemdar Yalçın’ın “Aydınlanma ve Dil” (s.430-434); Yard. Doç. Dr. Ertuğrul Yaman’ın “Dilimiz Kimliğimizdir: Dilimize Sahip Çıkalım!” (s.435-439); Prof. Dr. Dursun Yıldırım’ın “M. Kemal Atatürk, Filolojiler, Medeniyet ve Bugün” (s.440-446); Yard. Doç. Dr. Osman Yıldız’ın “Çağdaş Arnavutça’da Türkçe Kökenli Kelimeler” (s.447-454); Durali Yılmaz’ın “Türkçe Nereye Kadar” (s.455-456); TDK Uzmanı Yaşar Yılmaz’ın “Dil Terazisi” (s.457-459); Sefa Yüce’nin “Millî Kimliğimiz ve Türkçe” (s.460-462); Yunus Zeyrek’in “Yabancılara Türkçe’yi Nasıl Öğretiriz?” (s.463-465); Prof. Dr. Hamza Zülfikâr’ın “Türkçe’nin İçinde Bulunduğu Sorunlardan Bazı Örnekler” (s.466-469) adlı makaleleri bulunmaktadır.

Birbirinden değerli yazarların birbirinden güzel, duyarlı yazılarından sonra konuyla ilgili dört adet kitabın tanıtımı yapılmıştır. Nejat Muallimoğlu'nun "Türkçe Bilen Aranıyor" adlı kitabı Necmeddin Sefercioğlu tarafından; Beşir Ayvazoğlu'nun "Ömrüm Benim Bir Ateşi" adlı kitabı Ali Birinci tarafından; A. Ragıp Akyavaş'ın Âsitâne adlı kitabın I. ve II. ciltleri Hakan Arıkan tarafından tanıtılmıştır.

Türk Yurdu dergisinin son kısmında ise Türk dünyasından ve Türk ocaklarından haberlere yer verilmiştir.

Türk Yurdu dergisini "Türkçeye Saygı" özel sayısında emeği geçenlere ne kadar teşekkür etsek azdır. Bu sayıyı Türkçe konuşan herkesin, ama herkesin okuması zorunludur. Özellikle lise ve üniversite öğrencilerine okutulmasının çok yararlı olacağını düşünüyorum. Türkçeyi sevenlere, koruyanlara ve geliştirenlere selâmlar.

Saim KESKİN
Atatürk Kültür Merkezi Uzmanı

TÜRKÇEYİ DOĞRU, GÜZEL VE ETKİLİ KONUŞMAK

Yard. Doç. Dr. Ertuğrul Yaman, "Doğru, Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı (Sözlü Anlatım)", Gazi Kitap Evi, Ankara 2001, XIII+256 s.

Gazi Üniversitesi, Meslek Eğitim Fakültesi, Temel Bilimler Bölümü Başkanı Yard. Doç. Dr. Ertuğrul Yaman'ın yayımlanmış 13 kitabından biri olan "Konuşma Sanatı" adlı kitap; Türkçe'nin doğru ve etkili kullanılması, daha güzel ve estetik eserlerin ortaya konması, milletimizin bireyleri arasındaki her türlü iletişim daha medenî, daha verimli ve daha güzel olmasına katkı sağlaması amacıyla, geniş halk kitlelerinin okuyabileceği şekilde hazırlanmıştır.

Eserin geniş kısmında, iletişimin verimli olabilmesi için özellikle şu üç unsura dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bunlar, içtenlik, alçak gönüllülük ve bilgi edinme arzusudur.

Dokuz bölüm hâlinde hazırlanan eserin bölüm başlıkları şöyledir:

- I. Konuşma Kavramı,
- II. Konuşmayla İlgili Temel Kavram ve Terimler,
- III. Türkçe'de Sesler ve Özellikleri,
- IV. Konuşmayı Güzel ve Etkili Kılan Ögeler,
- V. Türkçenin Anlam ve Zenginliği,
- VI. Konuşmanın Temelleri,
- VII. Konuşma Türleri,
- VIII. Doğru, Güzel ve Etkili Konuşabilmek İçin Altın Öğütler,
- IX. Örnek Metinler.

Birinci bölümde, konuşmanın tanımı, temel öğeleri, ihtiyaç olduğu, konuşmayı bozan etkenler, iyi bir konuşmacının nitelikleri, diksiyonun tanımı, amaçları, faydaları yer almaktadır. Kelime hazinesinin yetersizliği, söyleyiş

(telâffuz) hataları, bölge ağızlarının etkisi, yabancı kelime kullanma alışkanlığı, konuşmaya yardımcı unsurları kullanmamak, öz güven eksikliği, acelecilik, kırıncılık, kelimeleri tekrarlamak, kaba, argo sözler söylemek, çok hızlı veya yavaş konuşmak, dinlemeyi bilmemek konuşmayı bozan etkenlerden bazılarıdır.

İkinci bölümde, konuşmayla ilgili temel kavram ve terimlerden harf, tiz ve pes ses, ton, tonlama, frekans, tını, durak ve vurgu (hece vurguları, kelime vurguları ve cümle vurguları) örneklerle açıklanmaktadır.

Üçüncü bölümde, ünlü ve ünsüz sesler, hece bilgisi, Türkçenin ses özellikleri, ses olayları, söyleyişi etkileyen bazı imlâ kuralları anlatılmaktadır.

Dördüncü bölümde, ses, üslûp ve dış özellikler, konuşmayı güzel ve etkili kılan öğeler olarak verilmiştir. Ses özellikleri başlığı altında, solunum, boğumlama, taban ses çalışması, dil ve dudak tembelliği, gereksiz ses ve kelimeler alt başlıkları yer almaktadır. Üslûp özellikleri başlığı altında, içtenlik, duruluk, akıcılık, özgünlük, anlatım biçimleri (düşünceye dayalı anlatım, sanatlı anlatım) alt başlıkları verilmektedir. Dış özellikler başlığı altında ise beden dilinin doğru ve etkili kullanılması, kılık kıyafet ve dış görünüş, duruş şekilleri, jest ve mimikler anlatılmaktadır.

Beşinci bölümde, Türkçenin anlam zenginliği başlığı altında, Türkçede anlam türleri, anlam değişimleri, kelime hazinesinin zenginleştirilmesi, kelime türleri, isimler, sıfatlar, zamirler, zarflar, edatlar, ünlemler, bağlaçlar, fiiller, anlatım bozuklukları ve dil yanlışlıkları, basın yayın organlarında yapılan bazı dil yanlışları anlatılmaktadır.

Altıncı bölümde, konuşmanın temelleri başlığı altında, konuşmanın düşünce, dinleme, kişilik ve tartışma ilişkileri yer almaktadır.

Yedinci bölümde, hazırlıksız konuşma, hazırlıklı konuşma (hitabet, sohbet, münazara, nutuk, panel, sempozyum, konferans, açık oturum, röportaj, mülâkat, seminer) ve karşılıklı konuşma (telefonla konuşma, söze başlama, hatır sorma, takdim, özür dileme, teşekkür etme, kutlama) konuları bulunmaktadır.

Sekizinci bölümde, doğru, güzel ve etkili konuşabilmek için altın öğütler verilmektedir. Otuz madde hâlinde verilen öğütlerden bazıları, doğru, güzel ve etkili konuşabilmenin ilk şartı, çok okumak ve geniş bir kültüre sahip olmak; konuşmacının son derece geniş bir kelime hazinesine sahip olması;

konusmacının dış görünüşü, kılık kıyafeti ve davranışlarının en az söyleyecekleri kadar etkili olması; sesin vurgu, ton, ezgi, tını gibi özelliklerine özel bir önem verilmesi ve dinleyicilerde birtakım heyecanlar uyandırmaya gayret edilmeli; hitap edilen topluluğun seviyesi iyi bilinmeli, konuşma ona göre ayarlanmalı vb. dir.

Dokuzuncu bölümde, özlü sözlere, şiirlere ve düz yazı örneklerine yer verilmiştir. Yunus Emre, Arif Nihat Asya, Yavuz Bülent Bakiler ve Dilek Sanrı'nın şiirlerine; James Allen, Osman Çeviksoy, İlhan Geçer, Bahar Can, Mualla Bozkurt, Ayşe Kara, Emine Güntepe ve Ertuğrul Yaman'ın güzel yazı örneklerine yer verilmiştir.

Yard. Doç. Dr. Ertuğrul Yaman'ın "Doğru, Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı" adlı eserinin sonunda kaynaklar yer almaktadır. Bu eserin genişletilmiş ikinci baskısı 2002 yılında yayımlanmıştır. "Her insanın eğitim hayatında kazanması gereken meziyet, ana dilini doğru ve güzel konuşmaktır" (Charles Elliot). Düşüncelerimizi paylaşmak için, doğru, güzel ve etkili konuşmak için, Yard. Doç. Dr. Ertuğrul Yaman'ın "Doğru, Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı" adlı kitabını okuyunuz, okutunuz.

Saim KESKİN
Atatürk Kültür Merkezi Uzmanı

GÜZEL KONUŞMAK VE YAZMAK, GÜZEL DÜŞÜNMEKTİR

*Hüseyin Ağca, "Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçenin Kullanımı",
Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi:
71, Ankara 2001, XI + 306 s.*

Kapak, sayfa tasarım ve baskısı Düş Atelyesi tarafından yapılan Atatürk Kültür Merkezi'nin 251. yayını olan Hüseyin Ağca'nın "Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçenin Kullanımı" adlı eserin, Mustafa Kemal Atatürk ve Namık Kemal'in konuyla ilgili güzel sözleriyle başlayan söz başı kısmında, "Dünyanın yaşayan büyük, güzel, zengin ve son araştırmalara göre 8500 yıldan beri derece derece gelişen edebî eserlere vücut veren Türk diline sahip olmak, her vatandaşımız için emsalsiz bir gurur vesilesi olmalıdır. Büyük milletler büyük insanlar yetiştirerek, bunların iradeleri ile varlıklarını ebedileştirirler. Türk dili, Türk milletinin yüksek kültürünün hem anası, hem de koruyucusu ve yansıtıcısıdır. Dilimize ilgisizlik, varlık sebeplerimize ilgisizliktir. Kendi dilimize karşı koruyucu, geliştirici tedbirler almak demek, hayat pınarımızı besleyen kaynakları kurutmak demektir. Dilsiz olmayacağımıza göre, kendi dilimizi ihmal etmemiz hâlinde bir başka dil, düşüncelerimizi dışa vurma aracı olarak bunun yerini alacaktır. Fakat kendi mantığı ve kendi öz kültürünün malzemesi ile gelip bizi, bize yabancılaştırarak bu görevi üstlenecektir. Bu gerçek, tarihin her devrinde yaşanmıştır. Yaşanmaya da devam edecektir."

"Yaşayacaksak-ki bundan kimsenin şüphesi olmamalıdır-dilimizi her türlü iç/dış tehlike ve tehditlere karşı inançla, akılla, daha önemlisi iz'anla korumak zorundayız" sözleriyle devam eden yazının sonu şu cümleyle noktalanmıştır: "Çalışmalarımızda bize güç veren, imkân hazırlayan Atatürk Kültür Merkezi Başkanı, sadık dost, Sayın Sadık Tural Beyefendiye, Kurumun diğer mensuplarına ve basımı gerçekleştiren değerli gençlere, Türkçeye hizmetlerinden ötürü şükranlarımı arz ederim."

Eserin giriş kısmında, dilin tanımı, anlamı, iletişimde kullanılan özel

işaretlerin evreleri, dille anlamak ve anlatmak gibi konulara kısaca değinilmiştir.

On bölüm hâlinde konuların ele alındığı eserin birinci bölümünde, iletişim ve dil (iletişimin tanımı, sözlü, yazılı ve görüntülü anlatımda dilin kullanımı), bir dili bilmenin anlamı, ana dil-amaç dil kavramlarının açıklanması, Türk dilinin ilk temel eserleri, Türk dilinin geleceği başlığı altında konular ele alınmıştır.

İkinci bölümde, Türkiye Türkçesinin temel özellikleri, Türk dilinin sözlü anlatımda kullanımı, sözlü anlatımın nitelikleri, sözlü anlatımda muhteva konuları işlenmiştir.

Konuşma tekniklerinin anlatıldığı üçüncü bölümde, konuşma metninin hazırlanması, konuşmacının nitelikleri (fizikî, zihni ve ruhî yetenekleri), konuşmanın boyutları (dinleyici boyutu, fizikî ve beşerî ortam boyutu ve konuşmacı boyutu), dinleyici ve dinleme eylemi konuları anlatılmaktadır.

Sözlü anlatımın metotlarının açıklandığı dördüncü bölümde, Türkçenin öğretiminde metodun gerekliliği ve önemi, Türkçenin öğretiminde ana safhalar, sözlü anlatımı kısıtlayan unsurlara (konuşma engelleri, konuşma kusurları) değinilmiştir.

Sözlü anlatımda türlerin anlatıldığı beşinci bölümde, tek kişi tarafından gerçekleştirilen konuşma türleri (konferans, nutuk, takrir, tebliğ sunma), birden fazla kişinin gerçekleştirdiği konuşma türleri (açık oturum, forum, mülâkat, münazara, panel, röportaj, seminer, sempozyum/bilgi şöleni), Türk dilinin sözlü yadigârları (masallar, halk hikâyeleri, bilmece, tekerlemeler, atasözleri), sözlü-anonim manzum edebî mahsuller (destanlar, türkü, mâni) ele alınmıştır.

Yazılı anlatımın ele alındığı altıncı bölümde, yazının önemi, yazı dilinin doğuşu, Türk yazı dilinin doğuşu, dilin yazılı ifadelerde kullanımının boyutları (bilgi boyutu, duygu boyutu, uygulama boyutu, kültür boyutu, kanunî boyutu), yazılı anlatımın temel unsurları, noktalama işaretleri ve kullanımı anlatılmaktadır.

Sözlü ve yazılı anlatımın düzenlenmesi konularının ele alındığı yedinci bölümde, düşünme yeteneği, bilgi edinme yeteneği, görüş-fikir üretme gücü, duygu zenginliği, gözlem, deney ve tecrübeler, dili kurallarına uygun olarak kullanma, plânlama anlatılmaktadır.

Yazılı anlatımda sık rastlanan hataların ele alındığı sekizinci bölümde, yazının plânlanmasında yapılan hatalar, imlâ hataları, noktalama hataları, cümle kuruluşunda yapılan hatalar, paragraf oluşturulurken düşülen hatalar, kaleme alınacak yazı için belirlenen edebî türün özelliklerine uymama hatası, mantık hataları anlatılmaktadır.

Yazılı anlatımın denetlenip değerlendirilmesiyle ilgili tekniklerin ele alındığı dokuzuncu bölümde, şekil yönünden yapılan denetleme ve değerlendirme, muhteva yönünden yapılan denetleme ve değerlendirme anlatılmaktadır. Bu konunun sonunda yirmi bir sorudan oluşan, bir metnin denetlenip değerlendirilmesinde kullanılabilecek ölçüt listesi taslağı bulunmaktadır.

Yazılı anlatım türlerinin anlatıldığı onuncu bölümde, günlük iletişimde kullanılan mensur türler, edebî nitelikte ve mensur yazılı anlatım türleri, manzum şekilde yazılan türlere değinildikten sonra edebî eleştiri, makale, deneme, incelemeyle ilgili örnekler verilmektedir. Edebî eleştiri örneği olarak, “Filozof, Şair, Romancı Yüzyılımızın Yeni Velisi Cengiz Bey (Sadık Tural, Tarihten Destana Akan Duyarlık, Ankara 2000)”; makale örneği olarak, “Hâl Çareleri Sadeleşme Meselesi (Necmettin Hacıeminoğlu, Türkçenin Karanlık Günleri, İstanbul 1972)”; deneme örneği olarak, “Kültür ve Ötesi (Cemil Meriç, Ümrandan Uygurluğa, İstanbul 1996)”; inceleme örneği olarak, “Alışkanlık ve Okuma İlişkisi (Ali Büyükçapar, derleyen: Selim Çoraklı, Kitap Okuma Şuuru, İstanbul 1998)” seçilmiştir. Ayrıca, Ayşe Göktürk Tunceroğlu’nun “Dil ve Düşünce” başlıklı yazısıyla Ahmet Bican Ercilâsun’un “Dünya Türklüğü ile İlişkilerde Türk ve Türkçe Sözlere” başlıklı yazısına yer verilmiştir.

Hüseyin Ağca’nın “Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçenin Kullanımı” adlı eserinin son kısmında ise alanla ilgili sınırlı kaynakça ve dizin bulunmaktadır.

Güzel düşüncelerimizi güzel ifade edebilmek için yazılı ve sözlü anlatımda kendimizi geliştirelim, bu ve benzeri kitapları okuyalım, okutalım.

Saim KESKİN
Atatürk Kültür Merkezi Uzmanı